

UNIwersYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Imię i nazwisko doktoranta: **Elżbieta Szlenk-Czyczerska**

Miejsce pracy i zajmowane stanowisko:

Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu (PMWSZ)
Wydział Nauk Medycznych
Instruktor

Tytuł pracy doktorskiej:

**Wskaźniki efektywnej opieki domowej nad pacjentami z przewlekłą
chorobą układu krążenia**

Promotor: **dr hab. n. med. Donata Kurpas, prof. nadzw.**

Recenzenci:

prof. dr hab. n. med. Kornelia Kędziora-Kornatowska
Kierownik Katedry i Kliniki Geriatrii
Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

dr hab. n. zdr. Ludmiła Marcinowicz
Kierownik Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku
Wydział Nauk o Zdrowiu

Wrocław, 2018

Życiorys: Elżbieta Szlenk-Czyczerska urodzona 26 czerwca w 1966 roku w Oławie.

Wykształcenie:

1981-1986 – Liceum Medyczne w Strzelinie. Uzyskanie tytułu zawodowego: pielęgniarka dyplomowana.

2003-2005 – Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu. Uzyskanie tytułu zawodowego: licencjat pielęgniarstwa.

2007-2009 – Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa ratunkowego. Uzyskanie tytułu zawodowego: specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa ratunkowego.

2010-2012 – Akademia Medyczna we Wrocławiu. Wydział Nauk o Zdrowiu. Uzyskanie tytułu zawodowego: magister pielęgniarstwa.

Przebieg pracy zawodowej:

1886-1989 – Państwowy Szpital Kliniczny nr.1 we Wrocławiu. Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Stanowisko: pielęgniarka dyplomowana.

1989-1990 – Wojewódzki Specjalistyczny ZOZ nad Matką i Dzieckiem w Opolu. Dom Małego Dziecka w Tarnowie Opolskim. Stanowisko: starsza pielęgniarka.

1990-2014 – Zakład Opieki Zdrowotnej MSW i A w Opolu, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Stanowisko: starsza pielęgniarka anestezjologiczna. Specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa ratunkowego.

2014- do chwili obecnej – Wydział Nauk Medycznych; Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu. Stanowisko: Instruktor.

01.05.2017-18.02.2018 – Prodziekan Wydziału Pielęgniarstwa Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu.

01.04.2018- do chwili obecnej – Prodziekan Wydziału Nauk Medycznych Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu.

Dorobek Naukowy:

Współautorka 5 wystąpień na konferencjach międzynarodowych.

Publikacje naukowe:

1. Relationship with peers of young school-aged children with type 1 diabetes. Ledwoń E., Szlenk-Czyczerska E., Gawlik M. Medical Science Pulse/ Higher School`s Pulse: 2018 (12)1; 6-8.

Pkt. MNiSW/KBN: 6.000

2. Badania naukowe w pielęgniarstwie i położnictwie. Tom IV. Red.: Uchmanowicz I. Rosińczuk J. Jankowska-Polańska B. Rozszerzenie uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych w zakresie samodzielnego ordynowania niektórych leków, wystawiania i przedłużania recept oraz kierowania na wybrane badania diagnostyczne – opinie studentów I roku kierunku Pielęgniarstwo i Położnictwo w PMWSZ w Opolu. Sochocka L., Kędra E., Gurowiec P., Szlenk-Czyczerska E. Wydawnictwo Continuo. Wrocław 2017; 433-446.

Pkt. MNiSW/KBN: 5.000

3. Opieka nad podopiecznym w praktyce pielęgniarki rodzinnej. Opisy indywidualnych przypadków. Red.: Marcinowicz L., Ślusarska B. Rola pielęgniarki rodzinnej w opiece nad pacjentką z reumatoidalnym zapaleniem stawów. Tomczyszyn A., Szlenk-Czyczerska E. Wydawnictwo Continuo. Wrocław 2017; 161-175.

Pkt. MNiSW/KBN: 5.000

4. Zadania pielęgniarki rodzinnej w opiece nad chorym z przewlekłą chorobą układu krążenia / Elżbieta Szlenk-Czyczerska, Edyta Kędra //Puls Uczelni / Higher School`s Pulse – 2016; 11-16.

Pkt. MNiSW/KBN: 6.000

5. Niedożywienie szpitalne i jego następstwa / Elżbieta Szlenk-Czyczerska // Puls Uczelni / Higher School`s Pulse. – 2015; 32-35.

Pkt. MNiSW/KBN: 6.000

6. Funkcje i zadania pielęgniarki w opiece nad chorym żywionym enteralnie w Oddziale Intensywnej Terapii / Elżbieta Szlenk-Czyczerska // Puls Uczelni / Higher School`s Pulse – 2014; 18-21.

7. Aktualne poglądy i zasady żywienia w intensywnej terapii/ Elżbieta Szlenk-Czyczerska // Wybrane aspekty leczenia i opieki pielęgniarskiej nad chorymi w różnych aspektach choroby / pod red. Andrzeja Steciwko i Marioli Wojtał; [aut. Andrzej Steciwko et al.] - Opole : Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, 2006; 57-63.

Pkt. MNiSW/KBN: 6.000

Streszczenie pracy doktorskiej

Wstęp: Konsekwencją przemian epidemiologicznych ściśle związanych ze zmianami ekonomicznymi, socjalnymi oraz demograficznymi jest wzrost zachorowania na choroby układu krążenia, które ze względu na duże rozpowszechnienie są dominującym problemem zdrowotnym.

Celem pracy było określenie wskaźników determinujących efektywność opieki domowej równoznacznej z wysoką jakością życia, nasileniem zachowań zdrowotnych i wysokim poziomem potrzeb zaspokojonych u pacjentów z przewlekłą chorobą układu krążenia oraz wskazanie zmiennych określających efektywny system wsparcia dla ich opiekunów domowych.

Materiał i metody: Badaniem zostało objętych 193 pacjentów pozostających w środowisku domowym, pod opieką pielęgniarek rodzinnych podstawowej opieki zdrowotnej oraz w celu dookreślenia wskaźników specyficznych dla opieki domowej 157 pacjentów przychodzących na wizytę kontrolną do lekarza POZ. W badaniu uczestniczyło również 161 opiekunów (ankiety sparowane, dotyczące tego samego pacjenta) pacjentów pozostających pod opieką domową pielęgniarek rodzinnych podstawowej opieki zdrowotnej. Liczba ośrodków POZ biorących udział w badaniu wynosiła 8. Osobami kwalifikującymi pacjentów do badania były pielęgniarki i lekarze rodzinni/opieki podstawowej badanych pacjentów. W badaniach zastosowano: autorski kwestionariusz ustrukturalizowanego wywiadu, kwestionariusz wypełniany przez pielęgniarkę rodzinną i lekarza POZ, kwestionariusz oceny jakości życia WHOQOL-BREF, kwestionariusz inwentarza zachowań zdrowotnych – IZZ, kwestionariusz Zmodyfikowanej Krótkiej Oceny Potrzeb Camberwell, kwestionariusz HADS-M, zmodyfikowany kwestionariusz Maslach Burnout Inventory.

Wyniki: Większość badanych pozostających w opiece domowej (PD) stanowiły kobiety (68,2%, n = 131), mediana wieku wynosiła 74, nieco ponad połowa pozostawała w związkach (52,7%, n = 98), w większości były to osoby z wykształceniem podstawowym (31,2%, n = 59), zawodowym (25,4%, n = 48) i średnim (25,5%, n = 48), zamieszkałe w miastach od 20 do 100 tys mieszkańców (25,4%, n = 48) i na wsi (40,2%, n = 76). Mediana wieku pacjentów niepozostających pod opieką domową (PP) wynosiła 65, większość stanowiły kobiety (62,4%, n = 98), w większości były to osoby pozostające w związkach (60,3%, n = 88) z wykształceniem podstawowym (31%, n = 48), zawodowym (23,9%, n = 37), średnim (20,6%, n = 32) i wyższym (14,2%, n = 22), zamieszkałe w miastach od 20 do 100 tys mieszkańców (30%, n = 45) i na wsi (23,5%, n = 38). Czas trwania choroby w obu grupach wynosił według mediany 10 lat. U większości pacjentów stwierdzono nadwagę i otyłość (odpowiednio: 71%, n = 135 i 80,7%, n = 123, p = 0,406). 53,9% (n = 104) pacjentów pozostających pod opieką domową miało nadciśnienie tętnicze, w grupie porównywanej osoby te stanowiły 67,5% badanych (n = 106). Pacjenci pozostający pod opieką domową częściej nieprzestrzegali zaleceń dotyczących zmiany trybu życia oraz nieprzyjmowali systematycznie zaleconych leków. Stwierdzono statystycznie istotne różnice w porównywanych grupach dotyczące ogólnej percepcji jakości życia (Me = 2,00 PD vs Me = 1,00 PP, p = 0,001), poziomu QoL w domenie fizycznej (Me = 14,29 PD vs Me = 12,00 PP, p < 0,001), relacje społeczne (Me = 13,33 PD vs Me = 10,67 PP, p < 0,001) i środowisko (Me = 13,50 PD vs Me = 14,50 PP, p = 0,001). Wysoki poziom nasilenia zachowań zdrowotnych obserwowano u 36,3% (n = 61) pacjentów pozostających pod opieką domową i 40% (n = 52) pacjentów w grupie porównywanej. Częściej notowano niższy poziom potrzeb zaspokojonych u pacjentów pozostających pod opieką domową (Me = 0,69 PD vs Me = 0,79 PP, p < 0,001) niż u pacjentów przychodzących na wizytę kontrolną do lekarza POZ. U pacjentów w obu grupach stwierdzono występowanie zaburzeń lękowych i depresyjnych. Większość opiekunów pacjentów pozostających pod opieką domową stanowiły kobiety, w większości były to osoby < 55 r.ż., zamężne i żonate, zamieszkujące wieś (41,6%, n = 67) i średnie miasta (28,6%, n = 44). Opiekunowie to przeważnie osoby blisko spokrewnione (rodzice pacjentów, ich małżonkowie). Okres sprawowanej opieki wynosił według mediany – 4 lata. Badanie wykazało u 70,3% (n = 109) opiekunów występowanie zespołu lękowego, a u 83,4% (n = 121) zaburzeń depresyjnych. U opiekunów obserwowano wyższe wyniki w podskali wyczerpanie emocjonalne i depersonalizacja. Analiza regresji logistycznej dla efektywności opieki zdrowotnej w grupie pacjentów pozostających pod opieką domową i ich opiekunów pozwoliła na wyłonienie modeli, które umożliwiły obliczenie ilorazu szans. Wyniki ilorazu szans w modelu regresji logistycznej dla efektywnej opieki zdrowotnej pacjentów i ich opiekunów domowych wykazały, że: pacjenci, których opiekunowie wykazywali wysoki poziom QoL w domenie psychologicznej, mają szansę na lepszą efektywną opiekę zdrowotną 89,55 razy większą niż ci, u których ten poziom był niski; pacjenci, których opiekunowie wykazywali wysokie nasilenie zachowań zdrowotnych, mają szansę na lepszą efektywną opiekę zdrowotną 68,94 razy większą niż ci, u których to nasilenie było niskie; pacjenci, którzy otrzymywali 15 razy świadczenia zdrowotne w ciągu ostatnich 12 miesięcy, mają szansę na lepszą efektywną opiekę zdrowotną 29,60 razy większą w porównaniu z pacjentami, którzy nie otrzymywali żadnego świadczenia w tym czasie.

Wnioski: Pacjenci w wieku podeszłym, mieszkający w większych miejscowościach, z wyższym wykształceniem, pozostający w stanie wolnym i z lepszą sytuacją materialną znajdują się w grupie ryzyka gorszej efektywności opieki domowej. Wśród pacjentów przychodzących na wizytę kontrolną do lekarza POZ w grupie ryzyka gorszej efektywności opieki znajdują się osoby w wieku podeszłym, z niższym wykształceniem, mieszkające na wsi, pozostające w stanie wolnym, z gorszą sytuacją materialną i nie otrzymujące świadczeń socjalnych. Należy kompleksowo dookreślić potrzeby pacjentów pozostających w opiece domowej oraz określić realne możliwości ich zaspokajania. W ramach efektywnej opieki domowej pacjenci z przewlekłą chorobą układu krążenia powinni zostać objęci szeroko pojętym wsparciem psychologicznym, ponieważ u większości występują zaburzenia lękowe i depresyjne, dodatkowo, lepsze samopoczucie psychiczne u pacjentów pozostaje w zależności z wyższymi wartościami jakości życia w domenie psychologicznej i środowisko oraz z wyższym nasileniem zachowań zdrowotnych w kategorii pozytywne nastawienie psychiczne. Należy objąć programem prewencji wypalenia opiekunów w wieku podeszłym, owdowiałych lub rozwiedzionych, niepracujących i mieszkających w większych skupiskach ludności. Tworzenie zintegrowanych programów z zakresu działań medyczno-społecznych pozwoli zachować optymalny stan zdrowia i poprawić jakość życia pacjentów z przewlekłą chorobą układu krążenia oraz ich opiekunów domowych.